

Spis treści

Rok 1945.....	9
Rok 1946.....	17
Rok 1947.....	59
Rok 1948.....	113
Rok 1949.....	119
Rok 1950.....	129
Indeks osobowy.....	138
Wykaz skrótów.....	144

Przechodząc na emeryturę w roku 2016, Pan Czesław Żyliński, pracownik filii Biblioteki Politechniki Łódzkiej (BPL) na Wydziale Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki, przekazał ówczesnemu Dyrektorowi BPL zbierany latami, obszerny materiał faktograficzny w postaci własnoręcznie sporządzonych maszynopisów, zawierających wypisy z notatek prasowych dotyczących historii PŁ za lata 1945-1960. Przejęty materiał został z czasem uzupełniony o oryginały pisane ręcznie przez Pana Czesława Żylińskiego, fiszki, wykazy skrótów i nazwisk występujących w informacjach prasowych. Po zapoznaniu się z tymi wyjątkowymi materiałami zdecydowaliśmy o ich zredagowaniu i wydaniu w postaci drukowanej i elektronicznej tak, aby nie utracić subiektywnego charakteru całego opracowania. Ze względu na obszerną ilość dostarczonej dokumentacji zdecydowano o jej wydaniu w kilku częściach. Pierwsza część obejmuje prawie sześć pierwszych lat powojennych 1945-1950 w historii PŁ i Łodzi. Dokumentacja powstała w oparciu o informacje prasowe, publikowane w „Dzienniku Łódzkim”, a niekiedy także w „Łódzkim Ekspresie Ilustrowanym” i „Głosie Robotniczym”.

Redakcję opracowania powierzono dr inż. Jolancie Przyłuskiej, związanej z PŁ z racji studiów, dla której PŁ była kiedyś miejscem studiów, dzięki czemu mogła z dystansem i zewnętrzną perspektywą ocenić materiały. Przygotowanie tekstu z maszynopisu wymagało cyfryzacji wszystkich kronik. Pracę tę wykonały Agnieszka Sabela i Mariola Socha z BPL.

Niezwykle interesujący z historycznego punktu widzenia zbiór informacji był jednocześnie trudnym do opracowania materiałem dokumentującym historię jednej uczelni na tle społeczno-politycznym miasta, kraju, a czasem Europy, w subiektywnym wyborze i z komentarzem Pana Czesława Żylińskiego.

Biblioteka Politechniki Łódzkiej

Pana Czesława Żylińskiego poznałam w 2017 roku w Bibliotece Politechniki Łódzkiej. Spotkanie poprzedzała atmosfera tajemniczości, która zapoczątkowała moją dalszą nietypową współpracę z Kronikarzem Politechniki Łódzkiej.

Z sympatii do tej Uczelni, jako absolwentka, a obecnie pracownik innej biblioteki naukowej współpracującej z Biblioteką PŁ, podjęłam się opracowania redakcyjnego materiałów, które przedstawiały pierwszych 16 lat historii Politechniki Łódzkiej na podstawie informacji prasowych zebranych przez Autora.

Spotkania z Panem Czesławem były niezwykle z kilku powodów. Musiałam zapomnieć, że istnieje internet, maile i inne narzędzia do komunikowania się i redagowania tekstów. Pomimo pewnych obaw, że spotkania na spotkanie przekonywałam się, że siła dokumentalisty tkwi w pasji, niezwyklej pamięci do rejestrowania wydarzeń w Polsce i na świecie, postrzeganiu ich poprzez tło społeczne i w powiązaniu z ludźmi, którzy tworzyli historię. Zacięcie detektywistyczne i precyzja w dokumentowaniu faktów z przeglądów gazet łódzkich zaowocowały kilkusetstronicowym maszynopisem, w którym Politechnika Łódzka była motywem przewodnim. Z tą materią miałam się zmierzyć.

Czesław Żyliński ukończył Państwowe Studium Kulturalno-Oświatowe i Bibliotekarskie w Łodzi. Od 1969 roku pracował jako bibliotekarz w Politechnice Łódzkiej, kolejno w Bibliotece Wydziału Budownictwa Lądowego, Bibliotece Instytutu Materiałoznawstwa i Technologii Metali oraz w Bibliotece na Wydziale Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki. Kronikarstwo jest jego pasją. Szperanie w dawnych rocznikach gazet, przeglądanie strona po stronie i odtwarzanie historii PŁ sprawiło, że stał się ekspertem od informacji prasowych, w szczególności z lat 1945-1960, a często nawet do 1990 roku. Posiada swoją „kartotekę europejską” za lata 1945-1990 zawierającą nazwiska głów państw, premierów, ministrów spraw zagranicznych Europy od 1945 roku. Opublikował kilkaset listów do redakcji, sprostowań, uzupełnień i uwag prasowych. Teksty związane z PŁ lub życiem akademickim tworzył na podstawie różnych źródeł. Drukowano je obok „Kronik” w „Życiu Uczelni” – łącznie 80 pozycji. Oprócz prasy codziennej pomocą służyły czasopisma techniczne, informatory, a nawet encyklopedie. Praca nad wydawnictwem „Politechnika Łódzka w informacjach prasowych z lat 1945-1960” to spełnienie jego planów.

Autor opracował kroniki wydarzeń związanych z PŁ do roku 1960. Powstały one na podstawie informacji zawartych głównie w „Dzienniku Łódzkim”, „Ekspresie Ilustrowanym” i „Głosie Robotniczym”. Poszukując informacji o PŁ, organizacjach studenckich i profesorach, Pan Czesław przeglądał każdą stronę gazet i spisywał interesujące go teksty. Do każdego półrocza lub kwartału dopisywał komentarz charakteryzujący dany okres.

Przekazane do opracowania materiały zostały przepisane na komputerze, poddane selekcji i dalszemu opracowaniu. Bardzo pomocne okazały się ręcznie wykonane fiszki ze skrótami nazw, indeksy osób, tajemnicze domowe kartoteki

i niezwykła, detaliczna pamięć Kronikarza. Cały materiał został podzielony na trzy części i będzie się ukazywał po ich redakcji. Pierwsza część obejmuje lata 1945-1950, od planów powołania Politechniki Łódzkiej do prasowej zapowiedzi powołania Polskiej Akademii Nauk. Komentarze Pana Czesława zostały wydrukowane kursywą, pozostały tekst to informacje prasowe z datą ukazania się w gazetach łódzkich. Na końcu każdego tomu znajduje się indeks osobowy i wykaz skrótów. Wydawnictwo ukaże się w dwóch wersjach – drukowanej i elektronicznej.

Jolanta Przyłuska

Podziękowania

Pragnę wyrazić podziękowanie Dyrektorowi Biblioteki Politechniki Łódzkiej mgr. inż. Błażejowi Feretowi za inicjatywę wydania mojej kroniki.

Dziękuję też dr inż. Ewie Chojnackiej za zgodę na publikację w formie książkowej, ponieważ kroniki pisałem dla Życia Uczelni, gdzie w skróconej formie ukazały się za lata 1945-1954, 1958, 1960 i częściowo za rok 1956. W przygotowaniach do druku uczestniczyła też dr inż. Hanna Morawska.

Obu Paniom dziękuję za zainteresowanie moimi tekstami.

Podziękować też pragnę Pani Dyrektor Biblioteki PŁ mgr Elżbiecie Skubale i Pani Redaktor dr inż. Jolancie Przyluskiej za zainteresowanie i zaangażowanie, aby moje teksty osiągnęły jak najlepszą doskonałość oraz Paniom z Sekretariatu PŁ – mgr Agnieszce Sabeli i mgr inż. Marioli Socha, które przepisywały moje 16 kronik z maszynopisu.

Łódź, 30 kwietnia 2018 roku

Czesław Żyliński

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 11 czerwca 1945 r.

Nr 21

TRZĄC:

DEKRETY

[Wz.: 120 — z dnia 24 maja 1945 r. o utworzeniu Politechniki Łódzkiej

156

120

DEKRET

z dnia 24 maja 1945 r.

o utworzeniu Politechniki Łódzkiej

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Tworzy się Politechnikę Łódzką.

Art. 2. Politechnika Łódzka jest państwową szkołą akademicką.

Art. 1. (1) Politechnika Łódzka dzieli się na 3 wydziały: 1) mechaniczny, 2) elektryczny i 3) chemiczny oraz oddział włókienniczy.

(2) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia powołać do życia nowe wydziały i oddziały.

Art. 4. (1) Pierwszego rektora i pierwszy skład profesorów Politechniki Łódzkiej mianuje Prezydent Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Oświaty.

(2) W okresie organizacyjnym, trwającym do dnia 30 sierpnia 1946 r., rektor Politechniki Łódzkiej ma kompetencje senatu akademickiego, dziekanów i rad wydziałowych.

(3) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia ograniczyć kompetencje rektora, określone w ust. (2).

Art. 5. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Oświaty.

Art. 6. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Przes Rady Ministrów:
Edward Osóbka - Morawski

Minister Oświaty:
Stanisław Skrzeszewski

Strona Dziennika Ustaw z Dekretem Krajowej Rady narodowej o utworzeniu Politechniki Łódzkiej

Źródło: Fabryka inżynierów onegdaj, czyli pierwsze lata Politechniki Łódzkiej w anegdocie i wspomnieniach absolwentów, oprac. Wojciech Szymański, Łódź, Agencja "Maga" Usługi Reklamowe i Techniczne, 2012, s. 13

KOŃCZENIE

zame co zapewnienia pokoju
anitowa podstawa polityki radzieckiej
przeżyciem K. J. Witoszyńska do nauki i sztuki

Program i myśli
z Katedry robotniczej

Dom w gminnym krajobrazie

Rok 1945

Włoski
0 (3:0)

Włoski
0 (3:0)

skarada „mani

o godz. 15.30 młodzież
galerii Działalności Maniskal-
ganizowała na ul. Piotrkowej
pochód, nazwany przez
wielkim wyścigiem zbro-
żałożeńiu była to zapew-
ne demonstracja antymilitarna (z
akcentami politycznymi), przepro-
wadzona jednak, podobnie jak in-

stników pochodzących
w niby-wojskowych
gazowe, atrapy
militarne rekwa-
wieszono tektur-
gów, kilka osób
ciski rakietowe
średni wiek nie
18 lat, skandor
„Pługi na arm-
wona niezawyci-
cano ulotki o
cznych, a ta-
wych.

GŁOS POLSKI

Dziennik polityczny, społeczny i literacki.

PRENUMERACJA:
Wiosna 1945: 10 zł. Lata 1946 i 1947: 20 zł.
Cena pojedynczego numeru: 1 zł.
Cena ogłoszenia: 10 zł. za pierwszy tydzień, 5 zł. za drugi tydzień, 3 zł. za trzeci tydzień.

WYDAWCA:
Wydawnictwo „Głos Polski”
ul. Piłsudskiego 10, Łódź
Telefon 6-1000

Plany powołania Politechniki i Uniwersytetu w Łodzi pojawiły się już w lutym 1945 roku. Były też propozycje przeniesienia Politechniki Warszawskiej na pewien okres do Łodzi. Ostatecznie w kwietniu 1945 roku, w wyniku usilnych starań władz Łodzi, Ministerstwo Oświaty podjęło decyzję, iż powstaną Politechnika Łódzka i Uniwersytet Łódzki.

Kup książkę

SZCZĘ PRAZ GALERIA

5 maja
1945

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Oświaty Władysław Bieńkowski mianował prof. dra Bohdana Stefanowskiego pełnomocnikiem Ministerstwa Oświaty „dla zorganizowania Politechniki Łódzkiej w Łodzi z prawami, które przysługują rektorowi, senatowi i radom wydziałowym szkół akademickich”. Prof. Bohdan Stefanowski przyjechał do Łodzi i złożył wizytę prezydentowi – Kazimierzowi Mijałowi.

24 maja
1945

Prezydent Krajowej Rady Narodowej Bolesław Bierut, Prezes Rady Ministrów Edward Osóbka-Morawski i Minister Oświaty Stanisław Skrzyszewski podpisali Dekret o utworzeniu Politechniki Łódzkiej z trzema wydziałami – mechanicznym, elektrycznym, chemicznym oraz oddziałem włókienniczym (Dz. U. 1945 r. Nr 21, poz. 120).

Pierwsza inauguracja roku akademickiego w Politechnice Łódzkiej odbyła się 25 października 1945 roku. Inaugurację poprzedziła pięciomiesięczna, intensywna praca tworzenia Uczelni od podstaw. Trzeba było skompletować zespół pracowników naukowych, technicznych, administracyjnych, „wywalczać” lokale dla Uczelni, mieszkania dla profesorów, myśleć o zakwaterowaniu przyszłych studentów i o stołówkach, zdobywać sprzęt – od stolików i krzeseł po przyrządy naukowe i wyposażenie laboratoriów, starać się o książki. Należało przeprowadzić rekrutację studentów. Prace te wykonał zespół zgromadzony wokół rektora prof. Bohdana Stefanowskiego przy dużej pomocy władz Łodzi, różnych organizacji i zakładów pracy.

23 czerwca
1945

W prasie pojawiła się informacja o rejestracji kandydatów na czwarty rok studiów.

25 czerwca
1945

Gazety donoszą, że Politechnika Łódzka rozpoczyna swą działalność organizacyjną pod kierunkiem prof. Bohdana Stefanowskiego. Przy organizacji uczelnia napotyka na trudności ze zdobywaniem przyrządów naukowych, sprzętu technicznego, książek.

28 czerwca
1945

Prasa informuje o ukazaniu się Dziennika Ustaw z dekretami o utworzeniu Politechniki Łódzkiej i Uniwersytetu Łódzkiego.

Prace nad zorganizowaniem Politechniki Łódzkiej są już w pełnym toku, sprawa najistotniejsza jaką jest dobór personelu naukowego jest niemal załatwiona. Rektorem został obrany prof. Bohdan Stefanowski, dziekanami – prof. radiotechniki Janusz Groszkowski, prof. budowy kotłów parowych Bolesław Tołłoczko oraz prof. krystalografii i mineralogii Tadeusz Wojno, którzy potrafili już dobrać najwybitniejsze siły profesorskie z innych politechnik i uniwersytetów. Siły te, uzupełnione zostały młodszymi siłami naukowymi, wśród których dużą przewagę ma zespół naukowców z Politechniki Warszawskiej.

Prezydent Łodzi Kazimierz Mijal na konferencji prasowej powiedział, że Politechnika już objęła przeznaczony dla niej gmach dawnej fabryki Rosenblatta. Profesorowie Politechniki otrzymali przeznaczony na mieszkania dom przy ul. Kilińskiego 82.

Ukazuje się apel do mieszkańców: Komitet Organizacyjny Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Łódzkiej zwraca się z apelem do społeczeństwa łódzkiego o zgłaszanie wolnych pokoiów sublokatorskich w sekretariacie Bratniej Pomocy PŁ, ul. Kilińskiego 82, w godz. 10-12. Oplaty do omówienia.

Prasa informuje o rekrutacji studentów. Z powodu znacznie większej liczby kandydatów niż miejsc, egzaminy konkursowe na Politechnikę Łódzką z matematyki i fizyki odbywać się będą w następujących terminach: Wydział Elektryczny – 2 i 3 października, Wydział Chemiczny – 3 i 4 października, Wydział Mechaniczny – 8 i 9 października. Dla eksternistów (maturzystów z września 1945 roku) termin zapisów do 27 września.

W prasie pojawia się informacja, że lokal rozrywkowy „Pod Bukietem” oddany został na stołówkę dla studentów Politechniki Łódzkiej. Pisano też o tym, że siły bezpieczeństwa przeprowadziły obławę w lokalach rozrywkowych, wiele z nich zamykając.

Ukazała się publikacja pt. „Łódź robotnicza opiekuje się młodzieżą studencką”, adresowana do Uniwersytetu Łódzkiego, lecz skierowana do wszystkich przyszłych akademików łódzkich, ze zmiennym fragmentem:

7 lipca
1945

12 sierpnia
1945

24 sierpnia
1945

16 września
1945

28 września
1945

28 września
1945

„Nie po to przecież stworzono Uniwersytet Łódzki, by z jego do-
brodziejstw korzystali synowie exziemian i exfabrykantów, by ławy
Uniwersyteckie zapełniała „złota” młodzież z szabrowniczych, nowo-
bogackich rodów, lalusie i modne damy, paradyjące po Piotrkowskiej
w odświeżonych strojach, fircykowie, bojący się otrzeć o bluzę robotni-
czą. Krwawo zapracowanym groszem łódzkiego robotnika powstały
Uniwersytet winien otworzyć swe podwoje przede wszystkim dla ro-
botniczych, dla chłopskich dzieci, inteligencji pracującej.”, a kończąca
się zdaniem: „Społeczeństwo łódzkie patrzy na młodzież w białych
studenckich czapkach, jak na ukochane dzieci Łodzi.”

3 października
1945

Rektorat Politechniki Łódzkiej ogłasza przetarg nieograniczony
na przebudowę części budynków dawnej fabryki Rosenblatta przy
ul. Gdańskiej 149/161 celem przystosowania ich do potrzeb Politechniki
Łódzkiej. Oferty można składać w zapieczętowanych kopertach do dnia
16 października, w sekretariacie Politechniki, Plac Zwycięstwa 2.

24 października
1945

Prasa donosi, że 25 października o godzinie 8.00 w łódzkiej katedrze
odbędzie się uroczyste nabożeństwo na rozpoczęcie nowego roku
akademickiego. Mszę świętą celebrować będzie ks. biskup Włodzimierz
Jasiński, kazanie wygłosi ks. A. Ostrowski.

25 października
1945

Prasa informuje o debacie budżetowej na rok 1945/46 dla Łodzi.
Najwięcej wydatków przewidziano na oświatę. Tylko Politechnika
Łódzka potrzebuje 30 mln zł na wyposażenie laboratoriów i przysto-
sowanie budynków.

26 października
1945

Rozpoczęcie roku akademickiego wraz z uroczystym otwarciem
Politechniki Łódzkiej odbyło się w gmachu Państwowej Szkoły Włó-
kienniczej przy ul. Żeromskiego 115 wobec zaproszonych gości,
ciała profesorskiego i licznych rzesz studentów. Rektor prof. Bohdan
Stefanowski wygłosił przemówienie, w którym poinformował, iż na
pierwszy rok studiów zgłosiło się ponad 700 kandydatów, a przyjęto
555 osób. Złożył życzenia owocnej pracy. Po immatrykulacji 9 stu-
dentów dr Andrzej Sołtan wygłosił odczyt pt. „Drogi i perspektywy
fizyki współczesnej”.

28 października
1945

W Teatrze Powszechnym z inicjatywy Akademickiej Komisji Poro-
zumiewawczej w Łodzi odbyła się akademія z okazji otwarcia uczelni
i inauguracji roku akademickiego.

Akademię rozpoczął przewodniczący Komisji ob. Tadeusz Dryzek, a następnie przemawiali: rektor Uniwersytetu Łódzkiego prof. Tadeusz Kotarbiński, płk. Ignacy Loga-Sowiński (Polska Partia Robotnicza), Henryk Wachowicz (Polska Partia Socjalistyczna), Edward Wróblewski (Stronnictwo Demokratyczne), Aleksander Burski – w imieniu związków zawodowych i student Politechniki Wijato. Akademię zakończył występ Estrady Poetyckiej programem „Na gruzach-dom”.

Podano, iż ukazał się pierwszy numer informatora wydanego przez Zarząd Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Łódzkiej.

Oceniono w prasie sytuację uczelni u progu działalności w tekście pt. „Wyższe uczelnie w Łodzi”: głód nauki, poziom słuchaczy nierówny, ciężka sytuacja materialna młodzieży, brak pomieszczeń, brak opał, oszklonych okien, brak bibliotek i książek. Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego w stadium organizacji, Biblioteka Politechniki Łódzkiej i Szkoły Głównej Handlowej – w zarodku, brak czytelni, brak odpowiednich sił naukowych.

W grudniu 1945 roku doszło do pierwszych konfliktów między środowiskiem akademickim a władzą w Łodzi. Zajęcie i okupacja restauracji „Ziemiańska”, przyznanej przez władze miasta na stołówkę akademicką, przez studentów Szkoły Głównej Handlowej i Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego wywołało oburzenie związków zawodowych. Okazało się, że „Ziemiańska” to lokal spółdzielczy.

Ukazał się tekst pt. „Studenci muszą się liczyć z opinią robotniczej Łodzi”, krytycznie oceniający zachowanie studentów. Pisano: „Łódź posiada wyższe uczelnie i to w nadmiarze”.

Prasa nadaje wydarzeniom polityczny podtekst, pisząc: „śladem złych tradycji – samowola grupy studentów, który ośmielili się okupować lokal spółdzielni – awanturę inspirowały elementy Obozu Narodowo-Radykalnego – żądania poparte kastetem, żyletką i bambusową łagą nie doprowadzą do niczego – państwa studenckiego nie stworzymy – studenci są po to studentami, aby się uczyli”.

8 listopada
1945

24 listopada
1945

4 grudnia
1945

5 grudnia
1945

6 grudnia
1945

Gazety publikują oświadczenie studentów Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego odrzucające oskarżenia.

7 grudnia
1945

Bratnia Pomoc Studentów Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego dziękuje władzom Łodzi za uzyskanie lokalu na stołówkę.

19 grudnia
1945

Odbył się w Łodzi manifestacyjny pogrzeb zamordowanej studentki Uniwersytetu Łódzkiego – Marii Tyrankiewicz. Ta nie wyjaśniona do dzisiaj zbrodnia wywołała wzburzenie we wszystkich ośrodkach akademickich w Polsce. W pogrzebie brały udział delegacje wyższych uczelni z całego kraju.

Doszło do ulicznych demonstracji w Łodzi, które określano jako „burdy uliczne”. Dokonano aresztowań. Przywódcy organizacji studenckich odcieśli się od wydarzeń informując, że: „Dla warcholów, którzy ulicznymi burdami chcą sprowokować przerwy w nauce, nie ma miejsca na wyższych uczelniach. Młodzież akademicka przepędzi paniczyków”.

21 grudnia
1945

Prasa podaje, że oburzyła się również łódzka klasa robotnicza, domagając się usunięcia z wyższych uczelni warcholów reakcyjnych.

24 grudnia
1945

Czytamy, że robotnicy łódzcy piętnują ekscesy na wyższych uczelniach i żądają usunięcia z wyższych uczelni synów obszarników i kapitalistów. Pojawiły się w prasie żądania oczyszczenia Uniwersytetu od warcholów, wyższe uczelnie mają być dla synów chłopów i robotników. Warcholskie burdy – nieświadoma część młodzieży akademickiej niestety dała posłuch reakcyjnym agitatorom. Tak więc bardzo szybko „ukochane dzieci Łodzi” zamieniły się w „reakcyjne warcholy”.

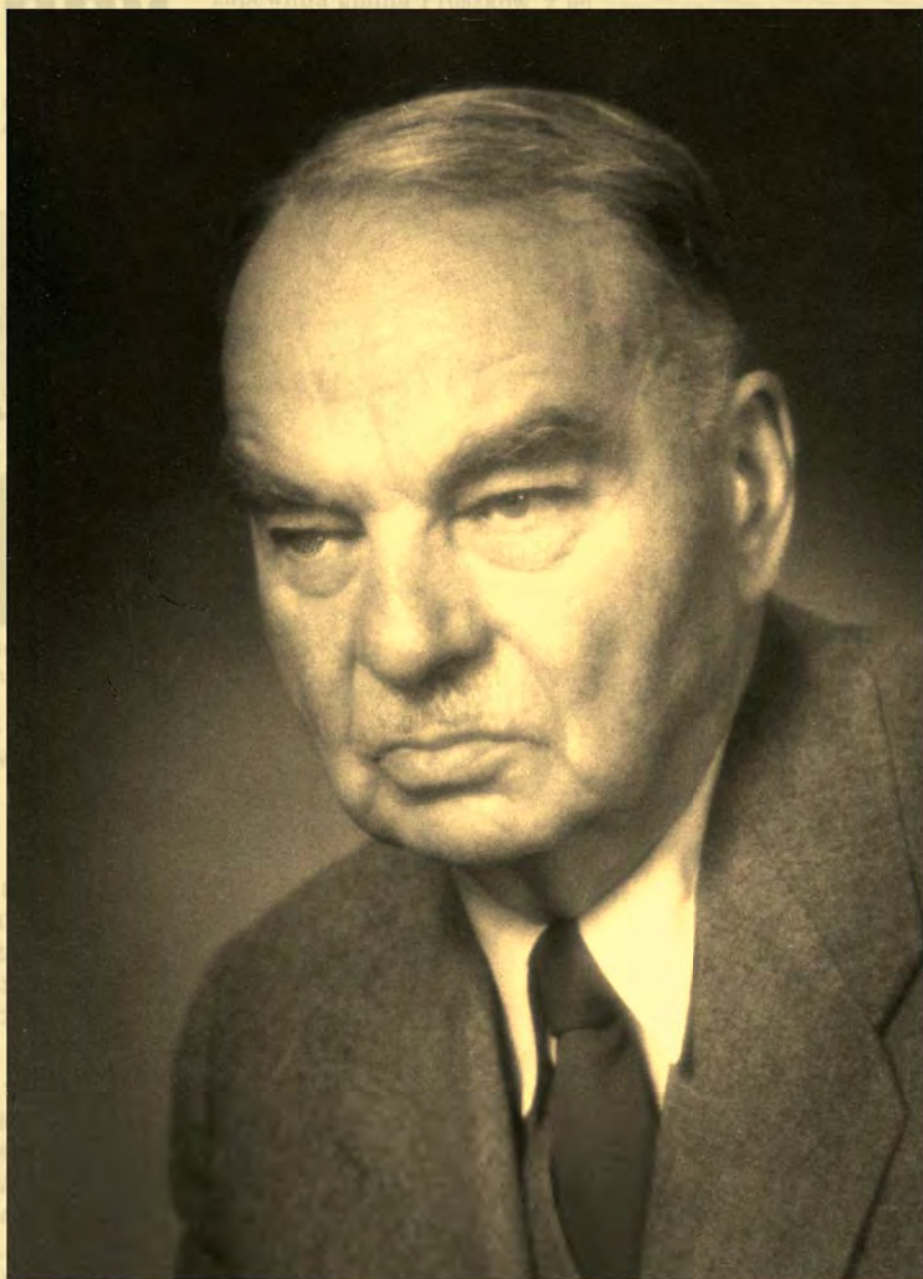
30 grudnia
1945

W czasie obrad Krajowej Rady Narodowej wyjaśnień udzielał premier Edward Osóbka-Morawski. W sprawie młodzieży akademickiej oświadczył m.in.: „przyłączam się raczej do oceny, że młodzież akademicka w swej masie nie jest reakcyjna, jak mówili niektórzy posłowie. Najwięcej jest młodzieży bezpartyjnej, pozostali dawni profesorowie. Będziemy dążyli do tego, ażeby wszystkich awanturników, wszystkich paniczyków przedwojennych usunąć z uniwersytetów. Jest 40 tys. kandydatów, którzy nie dostali się na

studia, są byli żołnierze. Mogą zastąpić awanturników”. Na zakończenie szef rządu oświadczył, iż władze nie zmieniają swego życzliwego stosunku do młodzieży akademickiej i nie ograniczą pomocy z powodu warcholów.

Biorąc pod uwagę ciężką sytuację społeczną, polityczną i gospodarczą, rozliczenia za okres okupacji niemieckiej – wszyscy z utęsknieniem czekali na 1946 rok.

Bohdan Stefanowski (1883-1976) – polski termodynamik i pierwszy rektor Politechniki Łódzkiej w latach 1945-1948

Autorka zdjęcia: Janina Mokrzycka, Źródło: Muzeum Politechniki Łódzkiej

Rok 1946

Rok 1946 to pierwszy pełny rok pokoju po II wojnie światowej. Był to bardzo trudny rok dla Europy i Polski. Zrujnowanym krajom groził głód, trwały rozliczenia wojennych zbrodniarzy. Wyroki śmierci i egzekucje były codziennością. Ciężka sytuacja polityczna i gospodarcza cechowała szczególnie zniszczoną Polskę. Duża część społeczeństwa była przeciwna nowej władzy, działało podziemie niepodległościowe, po obu stronach ginęli ludzie, więzienia były pełne, zapadały wyroki śmierci. Podstawowe artykuły były na kartki, obok dni bezmięsnych pojawiły się dni bezciastkowe. Walczono ze spekulacją – zapelniały się obozy pracy. Sytuację ratowały dostawy z UNRRA. Zachód żądał przeprowadzenia w Polsce wolnych wyborów, od których uzależniał pomoc. Władze polskie, niepewne zwycięstwa, przeprowadziły 30 czerwca głośnie Referendum 3 razy TAK. Wyniki zostały częściowo sfałszowane, ale można było jeszcze przez pół roku odpowiednio „przygotować się” do wyborów do Sejmu.

Łódzkie wyższe uczelnie intensywnie pracowały. W Politechnice Łódzkiej trwały prace dążące do scalenia rozrzuconych po mieście agend Uczelni. Studenci mieli wykłady i ćwiczenia w wielu punktach Łodzi. Duży zaszczyt spotkał Politechnikę – prof. Andrzej Sołtan zaproszony został przez rząd USA do obserwowania próbnych wybuchów bomb atomowych na Wyspach Marshalla.

W Uniwersytecie Łódzkim odbyła się wreszcie 13 stycznia 1946 roku oficjalna inauguracja roku akademickiego, planowana na jesień 1945 roku.

Ówczesną sytuację bytową studentów określić można jako bardzo ciężką. Po raz trzeci w ciągu pół roku studenci Łodzi narazili się władzy – 3 maja 1946 roku urządzili antyrządowy pochód ul. Piotrkowską.

**Budynek Główny Politechniki Łódzkiej w 1949 roku (ul. Gdańska 155).
Od 1892 roku budynek ten należał do Szai Rosenblatta i był częścią jego
„imperium bawelnianego”**

Historia Instytutu Elektroenergetyki Politechniki Łódzkiej, Źródło: <http://www.i15.p.lodz.pl>

Pierwszy gabinet Rektora w budynku Wydziału Chemicznego

Źródło: Muzeum Politechniki Łódzkiej

Rok 1947

Przedstawiam kronikę wydarzeń pierwszego kwartału 1947 roku, powstałą na podstawie informacji z „Dziennika Łódzkiego”. 19 stycznia odbyły się w Polsce wybory do Sejmu Ustawodawczego. Wyniki zostały sfalszowane, mimo wygranej PSL – wicepremiera Stanisława Mikołajczyka, ogłoszono zwycięstwo Bloku Demokratycznego. Nowy Sejm wybrał Bolesława Bierutą prezydentem RP, Józefa Cyrankiewicza szefem rządu. Powstał rząd koalicyjny złożony z przedstawicieli PPR, PPS i ich sojuszników. Polska zgodnie z ustaleniami z Jalty stała się krajem zależnym od ZSRR. Sprawa polska zniknęła ze światowej widowni. Ciężką sytuację gospodarczą i żywnościową pogłębiła wielka powódź w marcu. Na społeczeństwo spadły nowe świadczenia. W lutym zmienił się prezydent Łodzi i mianowano nowego ordynariusza diecezji łódzkiej. Z powodu trudnej sytuacji materialnej studentów ustawicznie wzywano społeczeństwo i instytucje w Łodzi do udzielania pomocy akademikom. W marcu zapadła decyzja o odebraniu studentom kartek żywnościowych. Po protestach akademików rząd szybko zareagował, udzielając w różnych formach rekompensat. W „Dzienniku Łódzkim” zlikwidowano jednostronicowy dodatek „Dziennik Akademicki Bratniej Pomocy Studentów UE” wydawany od 1945 roku. Jako powód podano brak papieru.

Pomnik Bohdana Stefanowskiego, twórcy i pierwszego rektora Politechniki Łódzkiej (na terenie kampusu A, przy ul. Stefanowskiego)

Autorka pomnika: Krystyna Fałdyga-Solska
Autor zdjęcia: Dominik Daszczyk

KOŃCZENIE

zeme do zapewnienia pokoju
anitowa podstawa polityki radzieckiej
przezdanie A. J. Właszyńska do narady radzieckiej

Rok 1948

skarada „mani

o godz. 15.30 młodzież
galerii Działalności Maniskal-
ganizowała na ul. Piotrkowej
pochód, nazwany przez
wielkim wyścigiem zbro-
żałożeńiu była to zapew-
ne demonstracja antymilitarna (z
akcentami politycznymi), przepro-
wadzona jednak, podobnie jak in-

stników pochodzących
w niby-wojskowych
gazowe, atrapy
militarne rekwa-
wieszono tektur-
gów, kilka osób
ciski rakietowe
średni wiek nie
18 lat, skandor
„Pługi na armii
wona niezawyci-
cano ulotki o
cznych, a ta-
wych.

Po drodze z
pasażu Schille-
chodu „spacyf-
lidarności”,
chwilę i wyc-
„poddali się
niem z ul.
usiadł na jez-
anie”,
Łodzi
ko...”

Przejrzałem rocznik „Dziennika Łódzkiego” pod kątem informacji o Politechnice Łódzkiej, studentach, organizacjach młodzieżowych i studenckich. W ten sposób powstała ta kronika wydarzeń 1948 roku. Z perspektywy historycznej stwierdzić można, iż rok 1948 zapoczątkował różne wydarzenia i sprawy w życiu społeczno-politycznym w Polsce zakończone w latach 1989-1990.

Rektor Stefanowski wraz z dziekanem Wydziału Mechanicznego, profesorem Bolesławem Tolloczko i studentami tego wydziału podczas immatrykulacji

Archiwum Politechniki Łódzkiej. Źródło: <http://www.dzienniklodzki.pl/>

Wizerunek profesora Stefanowskiego znajduje się na fresku przy ulicy Piotrkowskiej 71, wśród innych znanych i zasłużonych dla Łodzi postaci

Źródło: <http://baedekerlodz.blogspot.com/>

Rok 1949

W kronice wydarzeń 1949 roku znajdują się informacje dotyczące Politechniki Łódzkiej, organizacji studenckich, studentów, życia naukowego. Kronikę opracowałem na podstawie informacji publikowanych przez „Dziennik Łódzki” w 1949 roku.

P.S. Pierwszy rok budowania nowego ustroju pod przewodnictwem PZPR był rokiem trudnym i przygnębiającym dla społeczeństwa. Nadal jednoczą się różne organizacje, zrywając z dawną tradycją. Rozpoczyna się walka z wrogiem wewnętrznym, szpiegami, reakcyjnym klerem, w procesach politycznych zapadają wyroki śmierci. Ministrem Obrony Narodowej zostaje marszałek ZSRR – Konstanty Rokossowski, wszystkie dziedziny życia w ZSRR stawiane są jako wzór do naśladowania. Nastają czasy ciągłych wieców i demonstracji pod hasłem walki o pokój. W końcu roku „wszyscy” czczą 70-lecie urodzin Józefa Stalina.

Pogarsza się sytuacja gospodarcza. Na wprowadzone bony tłuszczowe sprzedaje się wydzielone racje mięsa i jego przetworów, pojawiają się talony na buty, wprowadzono reglamentację zużycia energii elektrycznej. W kwietniu 1949 roku, mimo sprzeciwów ZSRR, powstaje NATO, w Chinach komuniści pod przywództwem Mao Tse-tunga zdobywają władzę.

Ignacy Płażewski, Pałac Karola Scheiblera przy Placu Zwycięstwa w Łodzi.
Od czerwca 1945 do 1950 r. pałac był siedzibą Politechniki Łódzkiej

Źródło: <https://commons.wikimedia.org>

Gabinet Rektora Osmana Achmatowicza, Gmach Chemii, 1. piętro

Źródło: Muzeum Politechniki Łódzkiej

Rok 1950

Przejrzałem „Dziennik Łódzki” – rocznik 1950 ze szczególnym uwzględnieniem informacji o PŁ, studentach, organizacjach, nauce. W swojej ogólnej charakterystyce rok 1950 był kontynuacją roku 1949 – budowa nowego ustroju, procesy polityczne, walka ze szpiegami, klerem, likwidacja pozostałych niezależnych organizacji. Wzorem do naśladowania staje się robotnik. Pomimo stałej walki propagandowej o pokój – świat staje przed groźbą III wojny – w czerwcu rozpoczyna się wojna w Korei.

Sejm Ustawodawczy uchwala Plan 6-letni, o jego wykonanie ma walczyć całe społeczeństwo z młodzieżą na czele. 1 lipca zniesiono reglamentacyjne bony tłuszczowe, ale w końcu października nastąpiła nagła wymiana pieniędzy i inne decyzje, przez które spora część ludności poniosła straty, a pamięć o tej wymianie przetrwała w świadomości narodu. Powołano Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki. Władze osiągnęły swój cel – Zrzeszenie Studentów Polskich stało się jedyną organizacją studencką. Politechnika Łódzka skończyła 5 lat. Powołano Wydział Chemii Spożywczej i kilka Katedr na innych Wydziałach, zlikwidowano Katedrę Budowy Płatowców. Dr Stanisław Peliński został pierwszym Dyrektorem Biblioteki Głównej, a mgr Michał Albert pierwszym Dyrektorem Administracyjnym PŁ. W PŁ działa już POP PZPR, ZOZ ZNP, Studium Wojskowe. Powstają Przychodnie Lekarskie dla Młodzieży Akademickiej. Wprowadzono wykłady z przedmiotów społeczno-politycznych.